

Hemkultur i förskolan

En studie om tio förskollärares förhållningssätt till begreppet hemkultur

Namn: Lindström Mamani Rebecka, Loncar Branka
Program: Förskolläraryrket

Kurs: LÖXA1G H14 Självständigt arbete (examensarbete) för förskollärare

Antal hp: 15 hp

Nivå: Grund

Termin/år: Termin 6

Kursansvarig institution: IPKL- Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande

Handledare: Einar Korpus

Examinator: Maj Asplund Carlsson

Kod: HT14-2920-038-LÖXA1G

Nyckelord: Hemkultur, mångkultur, förskollärare

Abstract

Syftet med vårt arbete har varit att ta reda på om verksamma förskollärare i förskolan har en syn på begreppet hemkultur, och hur det i så fall kommer till uttryck i verksamheten ur ett mångkulturellt perspektiv. Vi har även tagit reda på hur tidigare forskning förhåller sig till begreppet hemkultur och ett mångkulturellt arbete i förskolan. För att ta reda på det har vi använt oss av kvalitativa intervjuer med förskollärare som vi sedan har försökt tolka med hjälp av relevant litteratur. Resultatet vi kom fram till är att begreppet hemkultur inte har en självklar plats i förskolan. Många relaterar ordet till mångkultur och tänker ofta på en etnisk skillnad. Dock arbetar många med att inkludera alla barns hemkultur utan att vara medvetna om det. Förskollärare behöver ha ett öppet förhållningssätt och ta tillvara på mångfalden i förskolan och på det sättet kan begreppet hemkultur få en större plats i förskolan. I arbetet har vi haft en utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet då det förespråkar samspel mellan människor.

2. Förord

Till att börja med vill vi säga att det här har varit ett väldigt intressant arbete att göra. Undersökningarna vi har gjort har gett oss nya kunskaper att ta med ut i arbetslivet. Bland annat har vi upptäckt att pedagogens roll och förhållningssätt är otroligt viktigt i förskoleverksamheten. Här vill vi även passa på att tacka alla som har varit vänliga nog att ställa upp på våra intervjuer, det har varit till stor hjälp för vårt arbete. Vi vill även tacka vår handledare, Einar Korpus för snabb och väldigt givande respons under arbetets gång. Slutligen vill vi tacka varandra för väl genomfört arbete, och för att vi trots svackor i skrivandet gemensamt avslutat vårt arbete.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.1 BAKGRUND	5
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	6
2. TIDIGARE FORSKNING	6
2.1 HEMKULTUR I ETT MÅNGKULTURELLT SAMHÄLLE	6
2.2 INTERKULTURELL PEDAGOGIK	6
2.3 PEDAGOGIK I FÖRSKOLAN UR ETT SOCIOKULTURELLT PERSPEKTIV	7
2.4 STYRDOKUMENT	8
3. TEORETISK ANKNYTNING	8
3.1 KULTUR	9
3.2 MÅNGKULTUR	9
3.3 INTERKULTUR	9
3.4 HEMKULTUR	9
4. METOD OCH TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	10
4.1 INTERVJU	10
4.2 RELIABILITET OCH VALIDITET	11
4.3 KVALITATIV METOD	11
4.4 ETISKA ASPEKTER INOM FORSKNING	11
5. RESULTATREDOVISNING	12
5.1 MÅNGKULTURELL FÖRSKOLA?	13
5.2 HEMKULTUR	14
5.3 PEDAGOGENS FÖRHÅLLNINGSSÄTT	15
5.4 STRATEGIER FÖR ATT SYNLIKGÖRA BARNES HEMKULTUR	16
5.5 ETISKA ASPEKTER AV FÖRSKOLLÄRARES FÖRHÅLLNINGSSÄTT	16
5.6 PROBLEMATISERING AV BEGREPPET HEMKULTUR	17
5.7 SAMMANFATTNING AV RESULTATET	17
6. SLUTDISKUSSION	18
6.1 SLUTSATSER	18
6.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING-DISKUSSION	19
6.3 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	20
6.4 UNDERSÖKNINGENS KONSEKVENSER FÖR DEN PEDAGOGISKA VERKSAMHETEN	20
7. LITTERATURLISTA	22

1. Inledning

I uppstarten av arbetet funderade vi över ämnesval, och enades sedan om att ha vår utgångspunkt i begreppet *mångkultur*. Vi har tidigare båda hört talas om begreppet mångkultur, som kan innebära ett synsätt där begreppet mångkultur handlar om människor med annan etnisk bakgrund än svensk. Vår egen uppfattning om begreppet är också att det handlar om människor med annan etnisk bakgrund än svensk. Vi upplever även att uppfattningen ute i förskoleverksamheten är densamma. Därför bestämde vi oss för att göra ett arbete baserat på mångkulturalitet, men det stannade inte där.

Genom kurslitteratur kom vi i kontakt med begreppet *hemkultur* och såg det som en ny infallsvinkel på ett arbete med mångkultur i förskolan, som vi inte hade så mycket kunskap om tidigare. Med det i åtanke ser vi det här arbetet som ett bra tillfälle att utvidga vår förståelse av begreppet hemkultur. Vi vill även se om andra verksamma pedagoger har en syn eller ett tankesätt kring det här begreppet. Vi själva har inte mycket kunskap om det här begreppet sedan innan och det finns inte heller någon omfattande forskning kring detta. Därför anser vi att det skulle vara intressant att undersöka hur det ser ut i delar av förskoleverksamheten just nu. På så sätt vill vi se hur begreppet hemkultur och ett arbetssätt med alla barns hemkulturer tas emot eller kanske till och med redan används någonstans i förskolan. Det här undersöker vi genom att intervjua tio verksamma förskollärare. Undersökningarna genomförs i olika områden och på olika förskolor i Göteborgsområdet. Detta för att eventuellt få lite mer varierat material att analysera än vad vi hade fått om alla intervjuer genomfördes i samma område.

1.1 Bakgrund

Förskolan har som strävansmål att alla barn ska få kunskap om sin egen och andras kultur, vilket vi kan läsa om i läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010). Dock står det inte framskrivet hur förskolan ska arbeta för att sträva efter det. Det innebär att det är upp till den enskilda verksamheten att bestämma hur de ska arbeta för att sträva efter målen som står framskrivna. Att det inte står framskrivet i läroplanen kan även innebära att alla förskoleverksamheter kan se olika ut och arbeta på olika sätt. I det här fallet kan det handla om att arbetet med mångkultur i förskolan skiljer sig från förskola till förskola.

I dag kan vi läsa i tidningarna och höra på tv och radio om det mångkulturella samhälle vi alla lever i. Lunneblad (2013) menar att när vi idag i samhället diskuterar mångkultur talar vi oftast om religiösa, etniska eller kulturella skillnader. Det här är även något som Roth (2000) tar upp och menar att ordet mångkultur för en del människor symboliserar att det finns fler än en etnisk och religiös tillhörighet i samhället. Dock så kan vi i Lunneblad (2013) även läsa om pedagoger som i sitt arbete med mångkultur i förskolan skapar ett nytt begrepp, hemkultur. Arbetet med begreppet hemkultur förklarar de med att det handlar om hur alla barn lever i det egna hemmet. Med andra ord innebär det något som alla barn har och inte att det endast handlar om barn som kommer från andra länder.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med det här arbetet är att undersöka om verksamma förskollärare tänker på mångkultur i förskolan, samt försöka ta reda på om begreppet hemkultur kommer till uttryck i verksamheten? Det här ämnet är intressant, viktigt och syftet är att ta reda på vad begreppet hemkultur kan innebära för andra, och om det kommer till uttryck i förskoleverksamheten. Därför såg vi det här arbetet som ett bra tillfälle att försöka ta reda på det här. Våra frågeställningar är:

- Används begreppet hemkultur ute i förskoleverksamheten, och i så fall hur?
- Hur ser pedagogens didaktiska förhållningssätt ut i relation till mångkultur i verksamheten?
- Vilka tankar finns bland verksamma förskollärare kring begreppet hemkultur?

2. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer tidigare forskning som är relevant för arbetets inriktning att tas upp. Här nämns även de viktigaste styrdokumentet som förskoleverksamheten har att gå efter.

2.1 Hemkultur i ett mångkulturellt samhälle

I samhället pratas det mycket om mångkultur, och ett mångkulturellt samhälle, men vad betyder det egentligen? Lunneblad (2013) hänvisar till Bergstedt och Lorentz (2004) vilka menar att man kan förstå det som en förklaring på hur samhället ser ut idag. Med andra ord att människor med olika etniska, religiösa eller kulturella bakgrunder lever tillsammans. Lunneblad (2013) talar om att diskussionen som finns i samhället idag om mångkultur i förskolan ofta kopplas ihop med förskolor som har ett stort antal barn som är invandrare. Vidare nämner han att en ändring på synsättet om hur en mångkulturell förskola ser ut är nödvändig. Istället kan man se på mångkultur som något som ska finnas med i all undervisning, inte bara i förskolor där det finns ett stort antal invandrabarn. Även Roth (2000) menar att Sverige har blivit ett mer mångkulturellt land, dock påpekar Roth att det finns olika tolkningar av begreppet. Han menar att många tänker på mångkultur i termer av människor med invandrabakgrund. Men det finns också de som tänker på mångkultur som en samling av olika sorters människor beroende på kön, ålder och etnisk tillhörighet.

Genom läsning av Lunneblad (2008) kom vi i kontakt med begreppet hemkultur. Lunneblad förklarar det här begreppet som en tolkning av några pedagogers resultat av ett mångkulturellt arbete. De är inte nöjda med hur arbetet med mångkultur utvecklar sig för dem, samt att de har fastnat i att tänka att mångkultur endast handlar om barn med invandrabakgrund. Därför har de ändrat sitt arbetssätt med mångkultur och skapat begreppet hemkultur. Hemkultur förklarar Lunneblad som ett sätt att arbeta med alla barn på, med andra ord hur de lever hemma. Vidare menar Lunneblad att alla har en hemkultur, ett sätt de lever på hemma, och det gör att alla barn blir inkluderade då det inte handlar om etnisk bakgrund.

2.2 Interkulturell pedagogik

Lunneblad (2013) menar att *Interkulturell* är ett ord som antyder en process. Ömsesidig respekt, tolerans, jämlikhet och social rättvisa är bland de etiska värden som ofta förekommer som mål för en interkulturell syn och arbetssätt. I Stier (2009) kan vi läsa att ett interkulturellt

perspektiv innebär att vi studerar processer mellan människor. Stier menar att man tar sin utgångspunkt i det likartade som finns hos människor och kulturer. Det handlar även om det unika i varje situation, hos varje individ och kultur. Författaren menar att vi människor nästan alltid inriktar oss på olikheterna hos varandra och alltför lite på likheterna. För att det mångkulturella samhället ska må bra skriver Bozarslan (2010) att det finns behov av spontana och naturliga möten mellan individer med olika kulturella bakgrunder. Hon betonar att förskolan erbjuder många sådana möten. Det gäller bara för pedagogen att kunna fånga och ta tillvara på dessa tillfällen.

Pedagogiken som ämne rymmer allt som har med lärande, utveckling, vägledning, ledning, undervisning och fostran att göra. Det är viktigt att det inom pedagogiken finns en riktning som studerar dessa saker utifrån olika interkulturella aspekter där etnicitet, genus och klass är bland de kulturformerande kontexter där mening skapas och ges (Lahdenperä, 2004). Enligt Riddersporre och Persson (2010) är det en utmaning i en förskola som är fylld av kulturmöten att överföra ett kulturarv. De menar att det blir viktigare att synliggöra en interkulturell förståelse. Författarna menar att flera studier visar att det finns en norm i förskolan om vad som är svenskhet, och att personalen gärna vill förmedla det till barnen. Ur en interkulturell synvinkel blir detta synsätt problematiskt. Innebörden kan bli att barnen endast lär sig om hur Sverige ser ut idag och historiskt sett. Enligt läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) är det förskolans uppdrag att bidra till en medvetenhet om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kulturer.

Enligt Pramling Samuelson och Sheridan (2006) behöver barn öppna upp sin förmåga att upptäcka och reflektera över olika etiska dilemman och livsfrågor. På så sätt kommer de lättare i kontakt med människors likheter och olikheter. Författarna menar att det är våra likheter som binder oss samman och olikheterna som gör oss till unika individer. Den pedagogiska verksamheten i förskolan måste präglas av omsorg om det enskilda barnet och lyfta fram förmågan att visa empati och omtanke om andra. Likaväl som öppenhet och respekt för olikheter i hur andra människor lever och att vi kan ha olika uppfattningar om samma sak. Pramling Samuelson och Sheridan betonar vikten av att pedagogerna i sitt arbetssätt gör barnen uppmärksamma på att likheter och olikheter är något man ska se på som en tillgång. För att barnen ska kunna utveckla den här kunskapen så är det viktigt att det mångkulturella i förskolan får visa sig både i miljön och det pedagogiska arbetet. Barns ursprung ska vara synligt både för dem själva och för andra barn, det här avser inte bara ett etniskt ursprung utan även olikheter av kulturell, social och religiös bakgrund (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006).

2.3 Pedagogik i förskolan ur ett sociokulturellt perspektiv

Det sociokulturella perspektivet försvann under många årtionden för att komma tillbaka på 1990-talet igen. Lundgren, Säljö och Liberg (2010) skriver att anledningarna till det här är flera men att en är att vi nu lever i ett mångkulturellt samhälle, vilket gör att skillnader i värderingar och kunskaper framträder på ett mer tydligt sätt än innan. Lundgren (et al.) refererar till Vygotskij och menar att det är genom kommunikation med andra människor som vi kan uttrycka oss och att språkliga begrepp hjälper oss att organisera vår omvärld. Genom kommunikation med andra människor blir vi delaktiga i hur en kultur eller samhälle ser och förstår omvärlden.

Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2007) skriver att barn föds med en baskompetens, de är både kompetenta och sårbara. Med detta synsätt bör pedagogen ha tillit

till barnens förmåga men samtidigt vara en vuxen som kan ta ansvar för barns behov, utveckling och lärande. Synen på det kompetenta barnet förutsätter att vuxna har en syn på utveckling och lärande vilken förutsätter ett socialt samspel mellan barn och vuxna såväl som barn emellan. I förskolan ska lärandet bygga på kreativitet och inlevelseförmåga som är oberoende av barns genus, klasstillhörighet och kulturell tillhörighet. Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2007) menar att kulturen som barn skapar i leken bygger på barns interaktion, på samlärande och på delaktighet. När barn leker sker något viktigt, barnen lär sig tillsammans. I leken får barn möjlighet att ta del av andra barns perspektiv och kan så småningom lära sig att också förstå den andres perspektiv. Vygotskij menade att samarbete mellan barn uppmuntrar dem till kreativt tänkande, vilket skapar nya idéer och lärande i form av upptäckande (Pramling Samuelson & Asplund Carlsson, 2007).

2.4 Styrdokument

I arbetet inom förskoleverksamheten finns ett antal styrdokument som ska vara ledande för vad arbetet i förskolan ska bygga på. Ett av de mest centrala styrdokumenten förskolan har att förhålla sig till är läroplanen för förskolan. Redan i början av läroplanen för förskolan kan vi läsa om att bland annat livets okränkbarhet samt barns lika värde är något som ska arbetas aktivt med i förskolan (Skolverket, 2010). Vidare kan vi läsa att i och med att rörligheten över nationsgränserna blir större, så skapar detta en kulturell mångfald i förskolan. Och denna ska vi använda oss av för att ge barn möjligheten att utveckla respekt för andra oavsett deras bakgrund (Skolverket, 2010). Skolinspektionen (2012) talar dock om att förskolepersonalen behöver utveckla sin kompetens i frågan om att ta tillvara på den kultur och det sociala samspel som finns i förskolan, detta för att ge alla barn samma möjligheter till bekräftelse.

Skolverket (2010) menar att alla barn i förskolan inte bara ska ges en möjlighet att utveckla en trygghet i sin egen kultur, utan även ta del av andras kulturer och få en förståelse för dessa. Skolinspektionen (2012) talar om att många barn under sina första år tillbringar mycket tid på förskolan, vilket med största sannolikhet innebär att det även är här som barn bildar många av sina värderingar och sin syn på omvärlden. Även läroplanen för grundskola, skola och förskoleklass (Skolverket, 2011) talar om att det är viktigt att tidigt få en medvetenhet för sin egen men även andras kultur. Inom den här verksamheten finns både möjligheter och ett ansvar att stärka den här medvetenheten. I förskoleverksamheten har vi även skollagen som ett av våra styrdokument, och även denna påpekar att barn ska få utveckla och känna trygghet i sin egen kultur, samt få förståelse för andras kulturer (SFS 2010:800).

Det här visar att samtliga styrdokument som vi har att förhålla oss till i förskolan påpekar vikten av att barns lika värde är något som ska arbetas aktivt med i förskolan. Alla barn som vistas i förskolan ska få en likvärdig möjlighet att utveckla en trygghet i sin kultur samt få möjlighet till förståelse för andras kulturer.

3. Teoretisk anknytning

I den här delen av arbetet har de viktigaste begreppen samt teoretiska perspektiv som legat som grund för undersökningen tagits upp och förklarats utifrån olika synsätt. Ett av förskolans styrdokument, läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) menar att barnen i förskolan inte bara ska känna trygghet i sin egen kultur, utan även få en delaktighet i hur andra människors kulturer ser ut. Utifrån det här har vi valt att skriva ett arbete som berör hur pedagoger i

förskolan arbetar med mångkulturalitet med fokus på barns hemkulturer. Då läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) förespråkar ett gott samspel både mellan vuxna/barn och mellan barn/barn har vi valt att i vårt arbete använda oss av ett sociokulturellt perspektiv.

Det sociokulturella perspektivet har sin början i Lev Vygotskijs arbeten om lärande, utveckling och språk. I det sociokulturella perspektivet pratar man om den *närmaste utvecklingszonen*. Med det menar man att människan är ständigt under utveckling och det är inget som är begränsat till barndomen utan att man lär genom hela livet. Den sociokulturella teorin tar mångfald som en utgångspunkt. En annan anledning är att det sociokulturella lyfter fram vikten av ett socialt samspel för lärande och utveckling, interaktionen mellan människor blir nyckeln till lärande och utveckling (Lundgren, Säljö & Liberg, 2010).

3.1 Kultur

På latin betyder ordet kultur odling. Begreppet har en ganska vid betydelse i allmänt tal och avser all mänsklig aktivitet. Det finns dock två betydelser, andlig odling eller socialt överförda levnadsmönster. Kultur definieras som livsmönster inom språk, konst och värderingar hos en befolkning som överförs från en generation till en annan (Nationalencyklopedin, 2010).

3.2 Mångkultur

Lunneblad (2013) skriver att begreppet mångkultur, eller ett mångkulturellt samhälle inte endast har en definierad betydelse. Vidare hänvisar Lunneblad till Bergstedt och Lorentz (2004) tolkning av begreppet och menar att denna kan förstås som en benämning på hur samhället ser ut idag. Det handlar om ett samhälle där människor med olika etniska, religiösa eller kulturella bakgrunder lever tillsammans. Att det mångkulturella för några innebär att det i Sverige finns fler än en etnisk eller religiös kultur talar även Roth (2000) om. Dock menar Roth att det finns de som har en annan tolkning på det mångkulturella där gruppidentiteter såsom kön, klass och ålder ingår och har blivit mer synliga i diskussionen under senare tid. Lunneblad (2013) menar att diskussionen om det mångkulturella samhället idag präglas främst av religiösa, etniska och kulturella skillnader.

3.3 Interkultur

Enligt Lahdenperä (2004) är interkultur främst ett ämne som handlar om interkulturell kommunikation och undervisning. Det är ett förhållningssätt som ska användas i alla ämnen och ska präglar all verksamhet i skolan och skapa förutsättningar och ömsesidig respekt. Internationellt och i Sverige använder man sig av olika termer och inriktningar inom det interkulturella kunskapsfältet.

3.4 Hemkultur

I Lunneblad (2013) skapar pedagogerna en utveckling av sitt arbete med kultur och ändrar det till ett arbete med barnens hemkultur då de menar att alla barn har en hemkultur. Ett sätt som de lever på hemma, och detta blir det normala. Lunneblad menar att vi kan tolka det här arbetssättet genom att tänka oss att det är ett sätt att möta barnen i förskolan i det

sammanhang de befinner sig i just nu. I Skolverket (2010) står att de som jobbar inom förskoleverksamheten har ett uppdrag att möta varje barn utifrån deras egna förutsättningar och använda deras erfarenheter i verksamheten. Vidare menar Lunneblad att i och med att alla barn har en hemkultur, alltså hur man lever hemma så omfattas hela barngruppen av ett sådant arbetssätt. Det här arbetssättet skiljer sig från att arbeta med ett mångkulturellt arbetssätt. I det mångkulturella är det språk och etnicitet som är det primära, när det gäller hemkultur är det ett arbetssätt som är mer inkluderande ur alla aspekter. Mångfalden är det gemensamma skriver Lunneblad (2013) och inte som i det mångkulturella perspektivet, etnicitet. Att i förskolan arbeta med hemkultur redan när barnen är små, bidrar till en ökad förståelse för att vi människor är olika. För barn är det som de känner till och har en erfarenhet av det normala. Genom att ta tillvara på deras erfarenheter kan hemkultur hjälpa till att stärka deras självbild och de kan även få en förståelse att andra har en annan uppfattning av vad som är normalt (Lunneblad, 2013).

4. Metod och tillvägagångssätt

I det här avsnittet kan ni läsa om vilken metod som har legat till grund för undersökningen, och hur urvalet till denna har gått till. Vidare får ni också reda på hur undersökningen har genomförts för att uppnå syftet med denna.

I uppstarten av arbetet var enkätundersökningar ett metodval som eventuellt skulle användas. Men i samråd med vår handledare togs beslutet att använda oss av intervju som metod. Det här beror delvis på att det skulle behöva samlas in mycket mer material och att intervjuer passar vår frågeställning bättre. Då undersökningen endast inriktar sig på vuxna och utelämnar barnen kändes observationer som en svår metod att använda sig av. Enligt vår uppfattning var valet att använda sig av intervjuer som metod bra, vi tror inte att en annan metod varit bättre för vårt syfte. De förskolor som intervjuerna har genomförts på har valts ut slumpmässigt. Kontakt med förskolorna har tagits genom mail utskick (se bilaga 1) med information till förskolechefer på fem förskolor i Göteborgs kommun vilka i sin tur kontaktat sina förskolelärare.

4.1 Intervju

I det här arbetet var användandet av metoden intervju ett strategiskt övervägande. Vid genomförandet av intervjuerna har penna, papper och mobil använts för att spela in ljudet. Definitionen av begreppet intervju är enligt Eriksson Barajas, Forsberg, samt Wengström (2013) att forskaren samt undersökningspersonen för ett samtal antingen i skrift, via telefon eller ansikte mot ansikte. Kvale och Brinkmann (2010) skriver att den personliga interaktionen mellan den som intervjuar och den intervjuade spelar en stor roll för intervjuernas resultat. Av det kan vi utläsa att olika konstellationer av personer kan ge olika resultat. Att intervju valdes framför enkät var för att vid intervjuer få direktkontakt med den intervjuade och fler nyanserade svar.

Till skillnad från en observation så ger en intervju möjligheten att upptäcka detaljer, men även kontrollera så att man har förstått den intervjuade rätt (Bjørndal, 2009). Eriksson Barajas, (et al., 2013) skriver att den som ska genomföra en intervju måste ha klarlagt sitt syfte och problemet som ska undersökas, så att ett bra resultat kan uppnås. Trots fördelar med att genomföra en intervju, till exempel att intervjuaren kan ta den andres perspektiv och har större möjlighet att kontrollera informationen, så finns det också vissa nackdelar. Bjørndal

(2009) menar att en nackdel kan vara att en intervju är tidskrävande, i form av förberedelser innan intervjun men även bearbetning av denna efteråt. Författaren talar vidare om att det även kan vara en nackdel att intervjua då det finns en risk att intervjuaren överför sina egna uppfattningar på den som blir intervjuad. På så sätt kanske man inte får fram den informationen som man tänkt innan.

Hultén, Hultman och Eriksson (2011) menar att oavsett vilken metod forskaren väljer så utgår denna från snarlika kriterier. Forskaren vill använda sig av en metod som kommer ge en så tillförlitlig bild av ett ämne som det är möjligt. Detta förtydligar författarna med att jämföra en intervju och en enkätundersökning, frågorna som ställs under en intervju liknar ofta de som ställs i en enkätundersökning. Dock menar Hultén (et al., 2011) att det i en intervju finns en möjlighet att anpassa frågorna till situationen samt även ta hänsyn till de reaktioner som förekommer under intervjun.

4.2 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet är tillförlitlighet hos en mätning. Till exempel ska resultatet vara detsamma vid upprepade mätningar och oberoende av vem som utför testet. Om den som intervjuar inte ställer samma frågor till alla respondenter så får studien en låg trovärdighet och det kallas för låg reliabilitet (Hjerm, Lindgren & Nilsson, 2014). Eriksson Barajas (et al., 2013) menar att reliabilitet kan användas som mätmetod när man vid upprepade gånger av ett konstant fenomen får samma mätvärde. Validitet kan sägas vara att man verkligen mäter det man vill mäta. Validitetskontroll innebär att det inte finns några systematiska mätfel, det finns flera sätt att mäta validitet.

4.3 Kvalitativ metod

När man talar om metod vill man visa på vilket sätt man har samlat in data (empiri). Enligt Larsson (2005) härstammar orden från det latinska ordet "qualitas" och innebär egenskap eller sort och används för att ge karaktär åt något. I vårt fall har vi valt kvalitativa intervjuer därför att det passar vårt syfte som är att förstå, tolka, problematisera och upptäcka ett begrepp vi har valt ut, i det här fallet begreppet hemkultur. Hjerm (et al., 2014) menar att de intervjuade personerna får ett större utrymme att ge en förklaring på sina tankar inom kvalitativa intervjuer. Hjerm et al. menar även att intervjuarens möjlighet till bättre tolkning av materialet blir större i användandet av den här metoden. Författarna påpekar att även om det är lättare att skapa en generaliserad kunskap från många personer, så begränsar det även möjligheten att nå djupare kunskap. Hjerm et al. menar att vi får ut mer kunskap under en intervju av den intervjuades tankar, än om vi genomför en enkätundersökning där vi egentligen inte har någon kontakt med personen som svarar på enkäten.

4.4 Etiska aspekter inom forskning

Kvale och Brinkmann (2010) skriver om tre olika riktlinjer inom forskning, vilka är: *informerat samtycke*, *konfidentialitet* samt *konsekvenser*. Den första riktlinjen författaren tar upp är informerat samtycke vilket innebär att man talar om för undersökningspersonerna om vad syftet med forskningen är, samt att de har rätt att dra sig ur när som helst. Vidare kan vi läsa att ett dilemma som kan uppstå med det informerade samtycket är vem det är som ska ge sitt samtycke. Är det chefen för verksamheten, eller den som deltar i forskningen? Och om det

är barn som är medverkande i forskningen, ska de då själva ge samtycke till att vara med, eller är det lärare, föräldrar eller rektor? Kvale och Brinkmann talar även om konfidentialitet och menar att det innebär att undersökningsspersonen inte kommer avslöjas, samt att personlig information inte heller ska vara en del av forskningen. Den sista etiska principen som författarna tar upp är konsekvenser, och med denna menar de att det ska finnas så liten risk som möjligt att undersökningsspersonen på något sätt skulle lida av att vara med i undersökningen.

Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Skolverket, 2011) skriver att alla som arbetar i skolan ska medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen. Verksamheten ska bidra till att skolan präglas av solidaritet mellan människor, att aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper. Respekt för den enskilda individen i det vardagliga arbetet och demokratiskt förhållningssätt ska vara utgångspunkten för verksamheten (Skolverket, 2011). Bjørndal (2009) menar att en pedagog som uppmärksammar etisk hänsyn i barngruppen måste låta sin observation styras av respekt för den enskildes integritet. Det innebär den inre zon av känslor, tankar och egenskaper som människor har rätt att själva bestämma över när det gäller vem som har rätt att få tillgång till dessa. Det varierar från person till person hur denna zon ser ut, därför måste man som pedagog i skola och förskola vara uppmärksam och lära sig att avgöra när man är på väg att närma sig den gränsen med varje barn. Vidare skriver Bjørndal att vid observationer av barn är det viktigt att begränsa vad som ska observeras, då det kan komma fram information som kan vara känslig för barnet och som inte har med syftet med observationen att göra. Då menar Bjørndal att det är viktigt att man som pedagog i det fallet kan sätta gränser för det som observeras och skrivs ner. Det här anser även Vetenskapsrådet (2011) som skriver att etik består av antaganden som är normativa och talar om vad som är gott eller ont och som rekommenderar eller förbjuder vissa beteenden.

5. Resultatredovisning

I den här delen av arbetet får ni ta del av resultatet av undersökningarna som genomfördes ute i förskoleverksamheten. Vi har genomfört tio intervjuer, med tio förskollärare. Dessa intervjuer gjordes på fem olika förskolor inom Göteborgs kommun. Alla förskolorna befinner sig i tätbebyggda bostadsområden. För att behålla anonymiteten hos förskollärarna som intervjuats men ändå kunna särskilja de åt har de i texten namngetts med bokstäver.

- Pedagog A arbetar på en Reggio Emilia inspirerad förskola med få barn av annan etnicitet än svensk.
- Pedagog B arbetar på en Reggio Emilia inspirerad förskola med få barn av annan etnicitet än svensk.
- Pedagog C arbetar på en Reggio Emilia inspirerad förskola med få barn av annan etnicitet än svensk.
- Pedagog D arbetar på en förskola utan profilering med högt antal utlandsfödda barn.
- Pedagog E arbetar på en förskola utan profilering med högt antal utlandsfödda barn.
- Pedagog F arbetar på en förskola utan profilering med högt antal utlandsfödda barn.
- Pedagog G arbetar på en internationell förskola med högt antal utlandsfödda barn.
- Pedagog H arbetar på en förskola utan profilering med få barn av annan etnicitet än svensk.

- Pedagog I arbetar på en förskola utan profilering med få barn av annan etnicitet än svensk.
- Pedagog J arbetar på en förskola utan profilering med få barn av annan etnicitet än svensk.

5.1 Mångkulturell förskola?

Vad som kan utläsas av intervjuerna är att mångkulturella förskolor inte är en självklarhet i Göteborg. Fyra av tio förskollärare som har intervjuats tycker att deras nuvarande barngrupp är mångkulturell. Anledningen till att de som anser att deras barngrupp är mångkulturell är för att de har större antal barn med annan etnicitet än svensk. Mer än hälften av de intervjuade förskollärarna uttrycker att de ser en svårighet i att jobba med mångkultur då de inte har en mångkulturell barngrupp. I en Reggio Emilia inspirerad förskola blir pedagog A tillfrågad om de har en mångkulturell barngrupp och svarar att:

”Till viss del har vi väl det, vi har inte många kulturer men om man frågar runt har ju vissa barn mor eller farföräldrar från ett annat land”

Pedagog H. som arbetar i en förskola med få barn med annan etnisk bakgrund än svensk svarar:

”Hm nej, Göteborg har blivit ännu mer segregerat. Det är lite synd faktiskt. Vi har en familj och de har valt den här förskolan för att komma in i det svenska samhället.”

Utifrån förskollärarnas svar om de har en mångkulturell barngrupp kan vi få en uppfattning om att de utgår från antalet barn med annan bakgrund än svensk när de tänker på mångkultur. Lunneblad (2013) skriver att i dagens samhälle definieras ordet mångkulturell i kulturella, etniska och religiösa skillnader. Men för att inte lägga våra värderingar i det så har förskollärarna blivit tillfrågade om vad ordet mångkulturalitet innebär för dem. I sina svar var de ganska överens om att det innebär att barnen har en annan kultur med sig än den svenska, att det handlar mycket om traditioner och även religion. Pedagog I, som arbetar med få barn med annan etnisk bakgrund än svensk tolkar mångkultur med att säga:

”Man har ett annat ursprung, alltså det kulturella, att man kommer från ett annat land, har en annan tradition och kultur med sig” och

”Det är när barn och personal kommer från många olika kulturer och länder. Mycket språk alltså”

Vissa av förskollärarna tolkar mångkultur som olikheter, hur de kan berika varandra och att det är något positivt som de vill jobba mer med. Pedagog D menar att:

”För oss innebär det att man kan vara stolt över det man har med sig. Att man kan dela med sig av det och att man är intresserad av vad andra kommer ifrån.”

En annan tolkning på mångkultur som vi fick av pedagog J var att mångkultur kan innebära att kyrkan tar stor plats i ett område. Eftersom det är en del av många barns vardag så blir det som en mångkultur. Pedagog J berättar att:

”I det här området finns det många familjer som är väldigt kyrkliga. Det är ju också som en mångkultur. Alltså att man har en annan kultur med sig även om man är en svensk familj..”

Bozarslan (2010) skriver om den mångkulturella förskolan, hon lyfter fram att den mångkulturella förskolan är något som upplevs varje dag och ska inte bara ses som ett exotiskt inslag då och då. Hon skriver att det inte bara är i områden som har en majoritet av annan kulturell bakgrund än den svenska som man hittar mångkulturella förskolor, utan hennes tankesätt är att i alla miljöer finns människor med olika kulturell bakgrund, etnisk

tillhörighet, olika uppväxtförhållanden och referensramar. Bozarslan skriver vidare att mångkultur är ett begrepp som ska avspegla sig i förskolans vardag och måste få ses som något självklart och naturligt. Hon lyfter även det som de pedagogerna vi har intervjuat har nämnt att det är viktigt att lyfta fram barnens olikheter såväl som deras likheter. På så sätt kan barnen bli mer toleranta mot saker de uppfattar som annorlunda.

Eftersom förskolan ska bygga sin verksamhet på läroplanen är en del av undersökningen att ta reda på hur pedagogerna förhåller sig till denna i sitt arbete med mångkulturalitet. Det visade sig att det varierade mellan de olika förskolorna hur och om de gör det. Två av pedagogerna vi intervjuade jobbar på småbarnsavdelningar och båda uttrycker en frustration över att det är svårt att prata om andra länder med de små barnen. Pedagog B tycker att det är svårt att få in läroplanen då det inte har barn med annan bakgrund än svensk och menar att:

"Eftersom vi inte har så många invandrarfamiljer så har vi inte haft det så mycket som en del av vårt arbete. Vi pratar ändå om det om de till exempel har en pappa som kommer från ett annat land, men vi arbetar inte så aktivt med det".

På en förskola arbetar de med värdegrunden och barnkonventionen. Skolverket (2010) skriver att verksamheten ska bidra till att barnen utvecklar en förståelse för sig själva och sin omvärld. De förskollärare som arbetar i förskolor med fler utlandsfödda barn tycker att de använder sig av läroplanen i det dagliga arbetet, till exempel genom att utveckla det svenska språket men även deras modersmål. Pedagog E säger att:

"Läroplanen innehåller alla delar, den talar mycket om religion och mångkultur, här hos oss kan vi implementera den på riktigt. Men jag kan förstå att andra förskolor som inte har invandrabarn eller förskollärare med invandrabakgrund har svårt att få in det".

Skolverket (2010) skriver att de som arbetar i förskolan ska sträva mot att alla barn ska få känna delaktighet i sin egen kultur och även få kännedom och lära sig om andras kulturer och levnadssätt.

5.2 Hemkultur

Då begreppet hemkultur har genomsyrat vårt examensarbete var det intressant att veta hur synen på hemkultur är ute i verksamheten. Därför var det en självklarhet att intervjua förskollärarna om deras syn på begreppet hemkultur. Förskollärarna fick inte en färdig definition av begreppet, utan tanken var att se hur just de tänkte, och vilka associationer de fick till det begreppet. Reaktionen från flera av de intervjuade var i början tveksam. När frågan ställdes var de lite fundersamma, och även reaktioner som *"det var ett nytt begrepp"* eller *"det har jag inte hört förut men jag kan tänka mig att..."* förekom. Pedagog J funderar en stund och svarar sedan att:

"Det är ju att alla har sin egen kultur inom hemmet".

Pedagog C fortsätter med att säga:

"Jag tänker att det är klimatet, alltså det man har med sig hemifrån. Från sin familj hemma. Och den kan se väldigt olika ut."

De intervjuade talar om att hemkultur för dem till exempel kan vara den kulturen man har hemma, alltså oavsett om det är en svensk eller utländsk familj. Och pedagog H som arbetar i en barngrupp där merparten av barnen är svenskfödda uttrycker att:

"Det är när pappan är från ett land, mamman från ett annat och så har de skapat en egen blandning av dessa kulturer i sitt hem",

Trots att många av pedagogerna inte hade funderat på begreppet hemkultur innan de blev intervjuade så kom alla med åsikter och funderingar på vad det kan innebära. Då de nu fick

möjligheten att skapa en åsikt om hemkultur så ville vi vidare veta hur de tänker om att arbeta aktivt med barns hemkultur i förskolan. Den gemensamma åsikten hos förskollärarna var att barnen skulle bekräftas utifrån deras erfarenhet och verklighet, samt att förskollärarna ska visa sig intresserade. Pedagog I betonar att:

”Att ta del av barns hemkultur är inte en belastning för oss, utan det berikar oss”.

En annan åsikt som kom fram hos några av förskollärarna var också att de fann det svårt att arbeta aktivt med det här när barnen var så små, då barnen inte skulle förstå enligt dem. Trots att några av de intervjuade var tveksamma till själva begreppet samt hur de skulle arbeta med det i barngruppen så var alla de intervjuade eniga om att det är viktigt att inkludera alla barns hemkulturer i förskolan. Även här betonas att det är viktigt att ta del av vad barnen har med sig hemifrån för att det är en del av människan som den är.

5.3 Pedagogens förhållningssätt

För att arbeta med människor och kanske framförallt barn, behöver man ha ett öppet sinne. Ingen människa är den andra lik. Att som förskollärare ha ett förhållningssätt som bejakar olikheter och likheter är viktigt i arbetet med barn. Trots att pedagogerna inte har kunskap om begreppet hemkultur sedan tidigare, så visar deras svar att de trots det har ett öppet förhållningssätt gentemot att ta del av vad barnen har med sig hemifrån, alltså deras hemkultur. För att möta varje barn och deras avsikter måste pedagogen ha insikt i att barnet har ett syfte med det den gör, men det kräver också att pedagogen kan ändra sin egen planering för att istället följa barnet (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2006). Mötet mellan pedagogen och barnet är högst väsentligt och framförallt vilken respons barnet får från den vuxne, vilket i sin tur påverkar barnet som individ. Hur vi vuxna ser på och bemöter barnet är alltså av stor betydelse. Har vi som vuxna tilltro till barnet och dess förmåga och väljer vi att se barnets möjligheter eller brister (Pramling Samuelson & Sheridan, 2006)

Som tidigare nämnt kände några av de intervjuade att de fann det svårt att arbeta med mångkultur i en barngrupp där det inte fanns en stor andel barn med annan etnisk bakgrund än den svenska. De menar att om det inte finns "naturligt" i barngruppen så kände pedagogerna att det var svårt att relatera till det. På så sätt blev det även svårt för de att framföra något till barngruppen som de inte kände sig bekväma med. Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) menar att det är nödvändigt för förskollärare att inneha kunskap och intresse för olika ämnen i förskolan. De talar även om att ju större kunskap förskollärarna har om ett ämne desto lättare har de att inte bara förmedla det till barnen, utan även kunna se vilka kritiska aspekter som finns inom ämnet. Författarna menar att det på så sätt blir lättare för pedagogen att hjälpa barnet vidare med de kritiska aspekterna av ämnet. Trots att de flesta förskollärarna som blivit intervjuade inte arbetar aktivt med mångkultur i sin barngrupp påpekar de att de försöker framföra till barnen att det finns olikheter och att det är okej. De påpekar även ett flertal gånger att de försöker ta in det i verksamheten, men önskar sig många gånger en större etnisk mångfald av barn och pedagoger. Pedagog A, som arbetar på en småbarnsavdelning säger att:

”Det är så svårt att arbeta med det, vi har ju de minsta barnen här hos oss och de vet ju knappt var de kommer ifrån. Utan vi får göra det när de blivit större”

Förskollärarna som blivit intervjuade till det här arbetet gav olika svar och åsikter på frågorna vi ställde till dem. Men det fanns två punkter som alla de intervjuade var överens om. Det första handlar om att förskolan ska visa sig intresserad av det barnen har med sig hemifrån och visa att det berikar förskolan. Det andra som förskollärarna menar är att det är viktigt att inkludera barns hemkulturer i förskolan. Då detta inte bara är intressant för de som jobbar där,

utan även bra för de övriga barnen att ta del av och se att det finns olikheter, men att det är okej. Pedagog D som arbetar med ett stort antal utlandsfödda barn uttrycker att:

"Vi pratar hela tiden om att vi är olika, vi är bra på olika saker. Någon är bra på att rita... Man får hjälpa varandra. Använda sig av varandras olika kunskaper."

5.4 Strategier för att synliggöra barns hemkultur

I våra intervjuer undersöktes om förskollärarna använder sig av medvetna strategier när de arbetar med hemkultur. Då flera av de intervjuade inte anser att de arbetar med hemkultur för att de inte vet vad ordet innebär var det svårt att få svar på det. Men i samtal med dem så kom det fram att de omedvetet har arbetat med barns hemkultur på en rad olika sätt. På flera av förskolorna har de använt sig av bok och ett gosedjur som ett barn i taget får lov att ta med sig hem över en helg. I den boken får barnet tillsammans med föräldrarna skriva vad de har gjort, ätit osv. På en förskola så fick de även skriva om hur de firade jul, påsk eller om de firade andra traditioner och i så fall hur. De pedagoger som använder sig av detta tycker att det är ett bra sätt att få syn på hur barnen har det på sin fritid, hur de firar födelsedagar hemma. På många av de förskolor som besökts använder de sig av böcker och kort som barnen tillsammans med sina familjer har valt ut bilder till. Dessa har de sedan tagit till förskolan för att sätta upp på väggen eller för att tillverka en egen bok med sin familj i. Det här blir ett sätt för de andra barnen och pedagogerna att få se hur de olika familjerna ser ut. Pedagog H förklarar det här med att säga:

"Det är jätte uppskattat att ha sådana där familjekort. Barnen står ofta därute i hallen och pratar om varandras foton och så. Det är också ett sätt att lyfta olika familjer, att de kan se olika ut."

Det kan även leda till samtal om vad som är en familj och varför ser familjer olika ut. Lunneblad (2013) skriver att för barn är det som de gör hemma det normala och att barn inte tänker på om de har till exempel en spansk tradition eller svensk. För personalen i förskolan kan hemkultur tolkas på ett sätt att möta barnen i det sammanhang som de lever sina liv i. En förskollärare som intervjuats berättar att de serverar mat från de länder som barnen kommer ifrån och de lär sig sånger på de olika språken.

5.5 Etiska aspekter av förskollärares förhållningssätt

Som tidigare nämnt ska ju verksamheten i förskolan bygga på de styrdokument som finns till för den. Det viktigaste styrdokumentet förskolan har att utgå ifrån är läroplanen för förskolan. Det är dock inte bara strävandemål som finns att läsa om i läroplanen. I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) kan man läsa om att förskolan ska bygga sin verksamhet på etiska förhållningssätt som finns förankrade i värdegrunden. Med det menas att ingen ska kränkas, alla ska ha samma möjligheter och rättigheter och verksamheten ska vara jämställd. Pedagog G, på en förskola med internationell profil menar att:

"Vi behöver använda barnens egenskaper och visa att man inte måste vara lika för att kunna jobba tillsammans".

Inte minst blir etiken viktig när man pratar om begreppet mångkultur. Som tidigare nämnt ansåg flera av de intervjuade att det var svårt att arbeta med mångkultur utifrån läroplanen, för att man kände sig osäker på hur detta skulle bli gjort i en barngrupp där den etniska mångfalden inte var så stor. Men etiken får en stor del i läroplanen i förskolan (Skolverket, 2010) och på så sätt blir den även väldigt viktig för verksamheten i förskolan. I intervjuerna som genomfördes kom det fram att förskollärarna ansåg att det var viktigt att förmedla i

barngruppen att alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. En pedagog menar också att *"man ska även bekräfta det enskilda barnet"*. Vidare talar de intervjuade även om att det är viktigt att arbeta med värdegrunden, samt ta sin utgångspunkt i de grundläggande behoven barn har. Pedagog C som arbetar på en Reggio Emilia inspirerad förskola påpekar i de etiska aspekterna av att arbeta med hemkultur att

"Alla kanske inte vill delge oss sina hemförhållanden, och det får man också respektera".

5.6 Problematisering av begreppet hemkultur

Som resultatet av våra intervjuer har visat så är begreppet hemkultur inte helt inarbetat i förskolan ännu. Då begreppet inte ingår i läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) kan det vara så att det inte blir uppmärksammat på samma sätt som begreppet mångkultur och därför är det många som inte har kännedom om det. Vad som kan utläsas av de tillfrågades svar så tänker många på etnicitet även när det gäller ordet hemkultur. Flera av förskollärarna uttryckte en ovisshet inför begreppet när det togs upp, men när de började prata om det så visade det sig att de redan arbetar med hemkultur i barngruppen. Exemplet med en bok och ett gosedjur som ett barn tar hem och med hjälp av en förälder beskriver en helg hemma hos sig och sen tar med till förskolan och låter de andra i gruppen ta del av är ett sätt att arbeta med barns hemkultur. Alla de tillfrågade var överens att det är viktigt att inkludera alla barns hemkultur i förskolan. Det tycker att det är viktigt att de som förskollärare är öppna för vad barnen har med sig hemifrån och att de tar vara på barns erfarenheter och olikheter. Samtidigt som de betonar att det är viktigt att alla barn ska behandlas lika och att det inte får vara orättvist.

Lunneblad (2013) skriver att om man kan se på kultur med betoning på den levda kulturen så kan det ske ett perspektivskifte hos pedagogerna, från mångkultur till mångfald. Lunneblad menar att alla har en hemkultur, det blir lika för alla och att mångfalden är det gemensamma och inte det som tidigare varit i fokus, etnicitet.

5.7 Sammanfattning av resultatet

Under våra intervjuer framkom det att sex av tio förskollärare anser sig ha en mångkulturell barngrupp. Utifrån det här togs det reda på vad mångkulturalitet egentligen innebär för de intervjuade, när de nu antingen anser sig ha en mångkulturell barngrupp eller inte. Flera av de förskollärare som intervjuades börjar med förklaringen att det är när man har en annan etnisk bakgrund än svensk, och andra traditioner och religioner än de typiskt svenska. Pedagog J fortsätter dock med att säga att *"det kan ju vara det kyrkliga också, att man är väldigt aktiv i kyrkan, det har vi mycket hos oss. Det blir ju som en mångkultur då."* Bozarslan (2010) menar dock att den mångkulturella förskolan inte är något exotiskt, tvärtom något som förekommer varje dag. Hon menar även att mångkultur ska ses som naturligt och självklart i förskolan, samt avspeglar sig i all verksamhet.

Två av tio intervjuade arbetar på en småbarnsavdelning och uttrycker en frustration över detta i relation till att arbeta med mångkultur utifrån läroplanen. De menar att barnen de arbetar med är för små för att förstå. Pedagog A menar att *"vi jobbar med de minsta och de vet ju knappt var de kommer ifrån"* I läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) står det dock inget om ålder på barnen, och i vilken ålder man ska erbjuda barn vilken kunskap, så där bildas ett dilemma mellan förskollärarna och läroplanen.

Åsikterna om begreppet hemkultur bland de intervjuade förskollärarna var lite olika. Ett flertal av de intervjuade är till en början tveksamma och vet inte vad de ska svara. Den gemensamma åsikten hos alla intervjuade angående att arbeta med hemkultur i förskolan är att barnen ska bekräftas utifrån deras erfarenhet och verklighet. De menar även att förskolan ska visa sig intresserad för det barnen har med sig hemifrån.

Svaren som gavs under intervjuerna visar att även om de intervjuades kontakt med begreppet hemkultur inte var så stort innan, så finns där ändå ett öppet förhållningssätt gentemot denna. Samtliga pedagoger är positiva till att barnen tar med sig erfarenheter, kunskap, traditioner och så vidare hemifrån till förskolan. Några av pedagogerna påpekar även flera gånger att det berikar förskolan när barn tar med sig hemmet in i förskolan, det belastar den inte.

6. Slutdiskussion

Här i den sista delen av arbetet diskuteras arbetets gång såväl som våra egna slutsatser och tankar får ta plats. Här tar vi även upp förslag till fortsatt forskning samt undersökningens konsekvenser för den pedagogiska verksamheten. Skolverket (2010) ger oss som ska jobba med barn i förskolan riktlinjer för vårt arbete med barnen. I det här arbetet är syftet att försöka få en förståelse för hur begreppet hemkultur eventuellt används i förskoleverksamheten. Eller om förskollärare över huvud taget har hört eller använder sig av begreppet i sitt arbete med mångkultur i förskolan. Det här har undersökts genom att intervjua tio verksamma förskollärare på fem olika förskolor i Göteborgs kommun.

6.1 Slutsatser

Slutsatserna av vår studie är att hemkultur som begrepp inte används men att det används som en praktik. På förskolorna uppmärksammar man barnens hemkulturer på olika sätt. Genom att till exempel fira deras födelsedagar och prata om deras traditioner och familjer tar man vara på mångfalden i gruppen. Flera av de intervjuade menar att det är svårt att arbeta med mångkultur då de har så små barn eller inte har barn med annan etnicitet än svensk. Enligt vår mening är begreppet hemkultur mer aktuellt än mångkultur för att det inkluderar alla barns kultur oavsett etnicitet. Vi tänker att hemkultur kan få fler familjer att känna sig delaktiga i kultur arbetet i förskolan om det inte endast handlar om etnisk härkomst. Vidare tror vi att det även kan underlätta arbetet med kultur för pedagogerna i förskolan om man flyttar fokus från etnicitet till barnens hemkultur.

Vi finner det förvånande att hälften av de som vi har intervjuat menar att det är svårt att jobba med mångkultur i förskolan för att de upplever att de har få barn med utländsk härkomst. Om vi läser i läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) så framgår det att alla barn ska få kännedom om annan kultur likaväl som sin egen. Det vi menar är att det går att lyfta fram mångkultur på annat sätt än bara genom att tänka på etnisk härkomst. Därför tyckte vi att det skulle vara intressant att göra den här undersökningen och fokusera på hemkultur och inte bara mångkultur. Flera av de intervjuade ansåg att de inte kände till begreppet hemkultur. Men utifrån vårt synsätt om begreppet hemkulturs innebörd visade det sig att många av dem använder sig av arbetssätt med att inkludera alla barns kulturer hemifrån i förskolan. Det är väldigt intressant att ta del av hur flera av förskolorna har utarbetat strategier för att få in barnens levnadsvärldar hemifrån men utan att tänka att det är barnens hemkultur de arbetar med. Som vi ser det verkade pedagogerna inte ens se det här arbetet med barnens

levnadsvärldar hemifrån som ett kulturarbete. Det här var istället ett, av barnen och familjerna uppskattat inslag i verksamheten. Att alla ska inkluderas, inte känna sig utanför och att förskolan ska vara rättvis pratas det mycket om. Åberg och Lenz Taguchi (2011) skriver att det är pedagogernas uppgift att synliggöra alla barn, men att alla barn inte behöver synliggöras på samma sätt. Att införa ett arbetssätt med att inkludera alla barns hemkulturer från det att de är små till att de börjar skolan kan hjälpa till att få ett synsätt hos barnen som är mer öppet för andras olikheter. Det i sig kan hjälpa samhället att få mer toleranta invånare som inte tycker att olikheter är något dåligt utan något som berikar oss.

Vidare tänker vi att det hade varit spännande om det hade visat sig att någon av de vi intervjuade aktivt använde sig av ett arbetssätt med hemkultur. Nu blev det så i våra undersökningar att det visade sig att ingen av de intervjuade hade en riktig relation till begreppet hemkultur och därför inte arbetade aktivt med denna. Dock visade det sig som vi tidigare nämnde att utifrån vår förklaring på begreppet hemkultur kom pedagogerna med olika strategier de använde sig av för att synliggöra barns hemmiljö på olika sätt. En av strategierna var på en förskola som använde sig av gosedjur som tillsammans med en bok följde med barnen hem. I boken skulle barnen sedan skriva vad de gjort tillsammans med gosedjuret och klistra in bilder om de ville. Det här menar vi är ett sätt att synliggöra barns hemkulturer på. Genom att barnen skriver vad de gjort eller lägger in bilder visar de ju olikheter mellan varandra i barngruppen.

Att visa ett intresse för barns erfarenheter och lyfta dem i förskolan tillsammans med de andra kan göra att barnen får ett mer accepterande förhållningssätt. Därför tänker vi att det är viktigt att prata med barnen om hur de har det hemma, för att de ska se att det kan se olika ut men att det inte är något negativt. Genom våra intervjuer visade det sig att tanken om mångkulturalitet förknippas med etnicitet. Det är inte så konstigt tänker vi då det är något som media pratar mycket om. Men om människor kan börja tänka på mångkultur i ett annat perspektiv går det att få in så mycket mer i uttrycket än etnicitet. Om man inkluderar andra aspekter i begreppet anser vi att toleransen mot det som är annorlunda kan öka. Genom att använda sig av begreppet hemkultur i förskolan tänker vi att det är ett mer inkluderande tankesätt än att endast prata om mångkultur. Då hemkultur fokuserar på alla barnen i förskolan oavsett vilka erfarenheter de bär med sig gör att det blir mer ett tankesätt eller arbetssätt som fungerar på alla förskolor i Sverige. Då flera av de som intervjuats såg arbetet med mångkultur som svårt eftersom de tänkte på etnisk härkomst tror vi att hemkultur kan bli ett mer användbart begrepp. Men om vi ska lyfta alla barn i förskolan och visa att olikheter berikar, varför fokuserar vi då ofta arbetet med mångkultur bara till den etniska bakgrunden? Genom det här arbetet har vi fått uppfattningen att pedagogerna i verksamheten tycker att det är viktigt att ta tillvara på barns erfarenheter och kunskaper hemifrån, och vi kan bara hålla med. Läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) talar också om att pedagogens förhållningssätt är otroligt viktigt samt har en påverkan på barns förståelse och respekt. Angående det här tänker vi just att det är vi vuxna och vårt synsätt som är väldigt viktiga för hur verksamheten utvecklas.

6.2 Syfte och frågeställning-diskussion

Vi känner att det här arbetet har uppnått syftet som skapades i början. Genom att välja intervjuer som undersökande metod, och sedan skapa frågor (*se bilaga 2*) utifrån frågeställningen har vi försökt uppnå syftet. I undersökningen fick vi bland annat fram att ingen av de tio förskollärarna vi intervjuade aktivt använder sig av begreppet hemkultur. Tvärtom var begreppet relativt nytt för flera av dem, och någon hade tidigare inte hört begreppet. Genom intervjuerna fick vi även fram information om vilken syn förskollärarna

har angående mångkultur, eller om det överhuvudtaget finns en syn på denna. Vi fick även veta hur pedagogerna i så fall arbetar med mångkultur samt vad det innebär för dem men även för den övriga verksamheten.

Det vi ställer oss kritiska och fundersamma till med den här undersökningen är att vi hade önskat fler nyanserade svar. Men det menar vi att det hade varit intressant att ta del av tankar från pedagoger som medvetet arbetade med barns hemkultur i förskolan. På det sättet hade vi inte bara uppnått syftet med arbetet men även fått ett mer nyanserat resultat.

6.3 Förslag till fortsatt forskning

Det skulle vara intressant att ta del av framtida forskning om hemkultur i förskolan. Som det ser ut nu så ligger den största fokusen på mångkultur med betoning på etnicitet. Synsättet med mångfald i förskolan med betoning på alla barns kultur, alltså barnens hemkultur, vill vi läsa mer om. Att ta upp det i styrdokument för förskola och skola, istället för att tala om mångkultur, skulle hjälpa många att få upp ögonen för begreppet och vad det kan innebära. Vi hoppas att längre fram i tiden när Sverige utvecklats mer, blir det vanligare att etnicitet inte längre förknippas med hemkultur utan att det läggs in andra aspekter i begreppet istället. En fortsatt studie på hur användandet av hemkultur görs i förskolan skulle vara intressant att ta del av i framtiden.

Innan vi startade det här arbetet hade vi själva inte så stor kunskap om begreppet hemkultur. Vi hade även lite olika tankesätt kring det. Den ena tänkte att det symboliserade något som har att göra med annan kultur än den svenska kulturen, till exempel någon från ett annat land som pratar ett annat språk än svenska. För den andra var det ett begrepp som innefattar kulturen man har i sitt hem. Dock ingår begreppet hemkultur i mångkultur på ett sätt, och mångkultur var för oss att det handlade om olika etniska bakgrunder. Därför har vi stor förståelse för att många av de vi intervjuade verkade koppla hemkultur till mångkultur. Och med det här menade att hemkultur är kulturen man har med sig från sitt hemland. Dock hoppas vi på att framtida forskning visar att kultur inte behöver handla om att komma från ett specifikt land. Istället vill vi att forskningen ska visa att kultur kan handla om mycket mer, och hemkultur kan vara en del av detta.

6.4 Undersökningens konsekvenser för den pedagogiska verksamheten

Konsekvenserna vår undersökning kan få för förskollärare är att de behöver förhålla sig till mångkultur och mångfald på ett nytt sätt. Istället för att se på ordet kultur som något som förknippas med religion och etnicitet som vår undersökning visar att det görs av många idag, så behöver pedagoger i förskolan utvidga sitt synsätt av kultur till något som rör alla barn. Med tankesättet att hemkultur är något som angår alla barn gör det lättare att inkludera alla. Att få de som arbetar i förskolan att ta bort fokus från etnicitet och se mångfalden i gruppen ur ett annat perspektiv kan göra att verkligen alla barn uppmärksammas. Lunneblad (2013) skriver att genom att arbeta med alla barns hemkultur så möter pedagogerna barnen i det sammanhang som de lever sina liv. Det står i läroplanen för förskolan (Skolverket, 2010) att förskolan ska ta hänsyn till att barn lever i olika livsmiljöer och att barn med de egna erfarenheterna som grund söker förstå och skapa sammanhang och mening.

Att se begreppet kultur i ett större perspektiv gör att man frångår synen om de andra och ser begreppet som utgår från alla barns levda erfarenheter. Att se på kultur som alla barns

hemkultur kan göra att ordet får en annan innebörd än tidigare, från högtider och sånger till hela människans livssituation som det primära (Lunneblad, 2013). Då flera av de pedagoger som vi har intervjuat uttryckt att de har svårt att arbeta med mångkultur på grund av att de har en barngrupp med liten andel etnisk mångfald, kan införandet av begreppet hemkultur underlätta för dem i deras arbete. Eftersom arbetet ska utgå från det som barnen har ett intresse om är det ett bra arbetssätt att utgå från barngruppen och ta tillvara de möjligheter som finns där.

Slutligen tänker vi att som med mycket annat i arbetet på förskolan så är pedagogen otroligt viktig för hur verksamheten fortskrider. Även om arbetet ska utgå ifrån barnens intressen och förskolan har olika styrdokument, så har pedagogerna en stor roll i det här. Det är pedagogerna som ska styra verksamheten och vara en förebild. Detta innebär att pedagogens förhållningssätt blir otroligt viktigt. Visar man en negativitet gentemot något så förmedlas det vidare till barnen. Därför tänker vi att det är viktigt att som pedagog visa sig positiv och nyfiken inför nya saker. För att ha en större möjlighet att förmedla det förhållningssättet vidare till barnen.

7. Litteraturlista

- Bjørndal, R. P. C. (2009) *Det värderande ögat*. Stockholm: Liber AB
- Bozarslan, A. (2010) *Möte med mångfald- förskolan som arena för integration*. Stockholm: Liber.
- Eriksson Barajas, K., Forsberg, C. och Wengström, Y. (2013) *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Hjerm, M., Lindgren, S. och Nilsson, M. (2014) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups.
- Hultén, P., Hultman, J. och Eriksson, L. (2011) *Kritiskt tänkande*. Malmö: Liber.
- Kvale, S. och Brinkman, S. (2010) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, P. (2004) *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S. (2005). *Om kvalitet i kvalitativa studier*. Nordisk Pedagogik
- Lundgren, U., Säljö, R. och Liberg, C. (2010) *Lärande, skola, bildning- grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Lunneblad, J. (2008) *Förskolan och mångfalden- en etnografisk studie på en förskola i ett multietniskt område*. Göteborgs universitet
- Lunneblad, J. (2013) *Den mångkulturella förskolan- motsägelser och möjligheter 2:a upplagan*. Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelsson, I. och Asplund Carlsson, M. (2007) *Det lekande lärande barnet*. Stockholm: Liber.
- Pramling Samuelsson, I. och Sheridan, S. (2006) *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur.
- Riddersporre, B. och Persson, S. (2010) *Utbildningsvetenskap för förskolan*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Roth, H. I. (2000) *Den mångkulturella parken*. Spånga tryckeri AB
- SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- SOU 2012:7. *Förskola före skola, lärande och bärande*. Stockholm: Skolinspektionen
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan. Lpfö 98*. Reviderad 2010. Stockholm: Fritzes.

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Fritzes.

Stier, J. (2009) *Kulturmöten- en introduktion till interkulturella studier*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011.

Åberg A. Och Lenz Taguchi, H.(2011). *Lyssnandets pedagogik-etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. Stockholm: Liber.

Bilaga 1

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Hej!

Vi är två studenter, Branka Loncar och Rebecka Lindström Mamani, som studerar till förskollärare på Göteborgs universitet. Nu ska vi skriva vårt examensarbete som handlar om begreppet "hemkultur" ur ett mångkulturellt perspektiv. Vi skulle vilja intervjua intresserade förskollärare angående deras tankar och funderingar i fråga om begreppet "hemkultur" och hur dem ser på denna.

Vi båda kommer närvara vid intervjun och önskar även att få spela in denna. Intervjun kommer ta ungefär 20-30 minuter men det är självklart okej att avbryta intervjun när helst man känner för det. Intervjun genomförs även anonymt och i examensarbetet kommer all information avidentifieras så att det inte går att känna igen person eller plats.

Tack på förhand och vi ser fram emot att höra från er

Branka Loncar

Mail: branka.loncar@hotmail.com

Telefon nummer:

Rebecka Lindström Mamani

Mail: rebecka.mamani@gmail.com

Telefon nummer:

Bilaga 2

Intervjufrågor:

1. Hur länge har du/ni arbetat på den här förskolan?
2. Har förskolan någon speciell inriktning?
3. Anser du att ni har en mångkulturell barngrupp?
4. Vad är mångkulturalitet för dig?
5. Hur förhåller ni er till läroplanen och vad denna säger angående mångkulturalitet?
6. Vad innebär begreppet hemkultur för dig?
7. Hur tänker ni om arbetet med att bekräfta alla barns hemkulturer?
8. Använder ni medvetna strategier för att synliggöra dessa?
9. Hur ser de etiska aspekterna av ert arbetssätt ut?
10. Anser ni att det är viktigt att inkludera alla barns hemkulturer i verksamheten?
11. Har ni något att tillägga?